

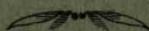
Iš po žemės šventos.

Istoriškas pažinys.

Parašė N. S.

„Spiritus flat ubi vult.“

VILNIUS.

M. Kuktos spaustuvė, Rumų (Dvorcevaja) g., № 4
1907.

LIETUVIŠKAME KNIGYNE „L I E T U V A“

pigiausiai galima gauti sekančias knigas.

1 Apie šlovės nuplešimą arba apkalbėjimą. Vilniuje 1907 m. 14 pusl.	— 4
2 Dievo Knno Šventės apvaikščiojimo at- mintis. Skaitymai per Dievo Kuno šven- tę su 4 Evangelijomis. Vilniuje 1907 m. 17 pusl.	— 5
3 Kelias į dangų. Katalikiška maldų kniga, sutaisyta Lietuvos seneliams ir vaikams (labai didžemis raidėmis), nelabai ma- tantiems ir nenorintiems akių gadyti, drobes aptaise.	— 30
4 Iš požemės šventos. Istoriskas pašinys. Parašė N. S. Vilniuje, 1907 m. 23 pusl.. — 8	
5 Japonų pasakos pagal rusišką vertimą sutaisė S. Vaitiekupiunas. Kaune, 1907 m. 20 pusl.	— 5
6 Katechetiški pamokymai iš „Tėvė mūsų“, „Sveika Marija“ ir „Tikiu į Dievą Te- vą“ 1-oji kniga. Parašė kun. Juozapas Rymeikis. Vilniuje 1906 m. 337 pusl. .	1 20
7 Apie lenkų kalbą Lietuvos bažnyčiose. Lietuvių raštas, paduotas Jo šven- tenybei Piujui X. Popiežiui ir vi- siems Š. R. katalikų Bažnyčios Ka- rdinalams. Kaune, 1906 m. 74 pus- lapių.	1 25
8 Lietuvių Tauta. Laikraštis, skiriamas lie- tuvių praeities ir dabarties tardymui. Parašė d-ras J. Basanavičius kniga I. Vilniuje, 1907 m. 160 pusl.	1 50

Iš po žemės šventos.

Istoriškas pašinys.

Parašė N. S.

„Spiritus falt ubi vult“.

N&A

V I L N I U S.

M. Kuktos spaustuvė, Rumų (Dvorcovaja) g., № 4.
1907.

... — Nepasidarysi nė pašinio, nė stovylos, nė jokio paveikslų ir nesilenksi prieš juos. — At, ar matai tamsta?!

Matau, vienok, kas nėra 'aklas ir kurčias, turi pripažinti, kad naujasis įstatymas šitą užgynimą švelnina.

— Bliuzniji tamsta! nesuprantu dėlko jums protas neleidžia teisybės matyti? Turbūt jūs, lenkai, iš prigimimo esate palinkę prie stabmelystės.

— Nežinau, rasit šiek tiek susiprastumėm, jeigu aš, Radvilos pavaldinys, galėčiau atvirai savo nuomones tamstai išreikšti.

— Labai prašau, rasi tuomet tamstai tikrai taką nurodyti galėčiau.

— Tai klausykis tamsta.

— Atsiprašau, tik nesistengk, tamsta apsukti man galvą pasakomis apie relikvijas ir stebūklus, nes tuose dalykuose veikiai tamstą perkalbėčiau, gaila liežuvį plakti.

— Noriu kalbėti tikrai apie stebūklą, o labiaus apie relikviją, senuose raštuose radau tokį atsitikimą...

— A, jau tamsta vartai senus popie-
rius, nelyginant, kaip gaidys mėšlyna, o
juk tai neatsakantis užsiémimas tamstai,
ipediniui ricerių giminės, kardu užsitar-
navusios tévynei.

— *Nula regula sine exceptione*, (néra tie-
su be išémimų) norins iš ricerių giminės
kilęs, neturiu palinkimo prie kardo, teip
jau mane Dievas keistai sutvéré, kad tan-
kiau į knigą, ne kaip į taurę žiūriu, Vir-
giliaus veikalą nuolatos nešiojuosi, dagi
arti eidamas. Ne iš puikybés tą darau ir
ne dėl pasirodymo. Netikéta laimė sutei-
kė pažinti su šviesiausiu Radvilu, kuris
leido ne tik naudotis savo knygynais —
Nesvežiuje, Biržuose ir Kėdainiuose, bet
dar jų užveižetoju padarė.

Taigi, kaip tamsta vadini, tuose mėšly-
nuose, be jūsų teoliogų Sekliucijano, Če-
kavičiaus ir kitų, radau labai užimančiu
knigų, kaip „*Išliuosuotą Jeruzolimą*“.

— Gana, gana! tai eiliadirbių veika-
luose tamsta jieškai išistoriškos teisybés!

— Visai ne: gerojiška apysaka įkvépē
man troškimą rasti teisybę, ot, vienoj se-
noj ir radau vieno stebüklo apsakymą,
kuris atnešė visai ne niekinamus vaisius.

— Kad tik šitas pasakojimas nebūtų
perilgas, nos mažai lalko beturiu, reikia
iš soborą eiti, o dar turiu pamokslą persi-
žiūrėti ...

— Pasistengsiu kuotrupmiausia apsa-
kyti: Buvo tat Sirijos mieste Antijochoj,
kryžiaus kareivių laikuose, kuomet norėta
išliuosuoti Kristaus kapą iš Saracenu
rankų.

Nesuskaitoma netikelių mine apsiautė
kryžiaus kareivius, ir teip jau suvargin-
tus badu ir visokiomis ligomis.

— Ei, kas tamstai! pasakas pasakoji,
o man Jos seniai nusibado, kaip dar ma-
žas buvau.

— Išklausykl tamsta iki galui, — taigi
netikéliai apsiautė kryžiaus kareivius ir
teip juos žudė, kad visų dvasia nupuolė.

Tuo tarpu prisispnavo vienam kunigui Išganytojaus veidas buvo rūstas.

— Nutariau, — saké jis, — už visas
nuodėmės pabausti mano tarnus ir atiduo-
siu juos į netikelių rankas!..

Tada Motina Švenčiausioji puolė ant
kelių prieš sūnų ir graudžias ašaras lie-
dama už nusūdytus maldauti émę. Išga-
nytojas negali kęsti Motinos ašarą, taigi
Jo veidas tuo persimainė ir teip kunigui
taré:

— Per užtarimą Mano motinos, o jūsų
nusidéjelių Užtarytojos, ši kartą dar at-
leidžiu jums jūsų ištvirkimus, kelkis, ku-
nige, ir apsakyk šitą, kareiviams. Nebeis-
naikinsiu jū pagonų kardu ir iš pavojaus
išveisiu, kad tik jie sugrižtų ir pakūtų
darytų.

— Monai! Sapnai in tiek, — suprantin-
tamsta?

— Tamstą suprantu: ir kareiviai visai
neilgai stiprino savo dvasią šituo apsirei-
škimu. Kas Kartą tankiau kareiviai émę
bégti; idant šito nebūtų, Išganytojas vėl
pasirodė, bet nebesapne...

— Hum, hm, dum! tat pabéglėliams, ar
teip?

— Geriausia atminti turi tamsta, tur būti atsimeni ir ta, kad Išgangtoji lydėjo vienas seniai jau kritusiąjų kryžiaus karievių, ir kad Viešpats mūsų tokį paliepi ma davė pabégeliams:

— Grižkite į miestą, o, žmonės silpnotikejimo, ir teip pasakykit savo draugams:

— Šit artinasi susimylėjimo diena, kuriuo sutrinsiu saracenų galybę jūsų akjse, o ženkla turėsite, nes prisikels užmuštieji, kaip šitas mano tarnas, ir sykiu su jumis kariaus ir pariams jumis!

Viešpaties Kristaus prižados padarė didelį išpūdį ant suvargusių kryžiaus karievių.

— Dievas teip nori! — émė šaukti kareiviai ir noréjo eiti tuoj ir užpulti priešus, bet vadams rodési neatsargu su tokia maža pajiega užpulti šimteriopai skaitlingesnį priesą ir jie abejojo apie šito užmanymo naudingumą... Reikėjo jiems aiškesnio stebüklo, ar didesnio jo liūdinčiojų skaitliaus.

— Na ir davė jiems ko noréjo?

— Teip. O tas šitokiu būdu atsitiko. Tam pačiam ar kitam kunigui prisisapnavo Šventas Andréjus Apaštolas ir tarė:

— Kelkis tuoj ir, pasiemės kasėjų, eik į mano brolio apaštalo Petro bažnyčią, tēn prieš didijį altorių liepk kasti tol, kol nerasisi žymio Dievo malonės ženklo. Tai bus raguotinės galas, kuriuo kitasyk pervérė Kristaus šoną. Nešamas pirma jūsų karūménės, pervers jis stab-meldžių širdis ir išgastis perims juos to-

kia, kad sklis į visas šalis, ar iškris karės lauke, lyg pakirstos varpos.

Stojosi pagal Apaštalo Andréjaus paleipimo. Kasėjai ilgai vargo, kasdami parodytą vietą ir tik pavakaryje kunigas, kuris juos atsivedė, išleidės į gilę duobę, rado prižadétą relikviją...

— Dievas teip nori! sušuko visi išvien, ir, neilgai trulus, nusprenđe užpulti priešus.

Pasekmės žinomas: šimtas tūkstančių saracenų krito pas apsiaustojo miesto sie-nas, o likusieji, neišpasakyto išgasčio genami, išsisklaidė, kaip lapai rudens laike, ir pražuvo be pėdsako, palikę krikšcionų rankose savo abazą, kuriame rasta nesulyginamos vertės brangenybių, tokiu būdu kiekvienas kareivis liko turtingu per vieną valandą.

Dabar priešinkis tamsta, jeigu gali, kad tai ne relikvija davė krikšcionėms stebūklingą pergalėjimą ir amžiną garbę!...

Šiteip kalbėjosi septynioliktame šimtmyje kalvynų pastoras su jaunu bajoriuku savo namuose, sodžiuje vadintame Šidlava.

Nežinia ką būtų atsakės jaunikaičiui užsienio teoliogas, nes vos atsikrenkštęs lūpas pravėrė, duris nuo lauko atsidarė ir į vidų įpuolė vaikas sodietis.

— Tegul bus pagarbintas!... O kur jo mylistą? sušuko jis garsiai, spėriai kvėpuodamas, matyt pailsęs nuo greito bėgimo.

— Cit! — šnibštélėjo teoliogas — jo-

mylista ilsisi iš kelionės ir jo negalima budinti, o kas ten?

— Niekas, — įpročių atsakė sodiečio vaikas ir tuoj émë sakyti: — Tetulis liepė pranešti, kad pas mus... kad... pas mus didelis stebūklas; tēn už daržo, pievoj, ant to didžiojo akmens Panelė Švenčiausia su kūdykeliu atsisédo ir verkia...

Teoliogas žviltgerėjo į bajorą, bet šis nuo stalo buvo pašokęs prie lango...

Tuo tarpu priešais, durjše, atsistojo dar viena ypata: žmogus buvo neb'jaunas, jo veidas buvo gelsvas, gražiai apskustas, į šalį nukreipta apskrita kepurikė uždėta ant jo nuplikusios galvos ir išversta viršui balta plati apikaklė ir ilgi juodi rūbai reiškéjo dvasišką stoną. Matyt ką tik buvo iš miego pakilęs, nes akis dar buvo primerktos ir truputį užraudonavusios...

Šita ypata buvo tai keliolikos kalvyniškių bažnyčių perdėtinis, dėlto vietinis pastorius su didelia guodone stačias prieš jį stovėjo.

— Ko nori šitas špicbub? — paklausėjo dvasiškasis perdėtinis, rodydamas į vaiką.

Tyliai ir ne lietuviškai émë jam aiškinti pastorius. Kas valandą, besiklausant pasakojimo, platėjo jo išblukusios akis, ant galo prasišypsojo, rodydamas du užsilikusiu, išgeltonavusių dančiu.

— Zum kukuk! (po biesų) i amurmantelėjo dvasiškasis rusčiai — ta —él kažkoks vietinių popiežécių prasimanymas.

O kreipdamas prie vaiko tarė:

— Klausyklės, tu mažas apgavike! aš pasiskusu šviesiausiam Vaivadui, tai jums išegs, kad danguje bus girdėtis! Supratai? Tai eik laukan!

— Bet prašau abu jo mylistu noris per langą pažvelgti — įkalbinéjo vaikas atsargai slingdamas prie durų.

Paklausėjo abu mokintu disidentu. Per tą langą jau ilga laiką žiūréjo jaunas bajoras, o ant jo veido matési nusistebéjimas...

Néko stebétis; kaip sakė vâikas, tikrai už sodno, pievoj, matosi moteriškës ypatata su kûdykiu visa spinduliuose... Bet teoliogas maté vien stebuklingus spindulius, o soborų lankytojas paprastus saulés atspindulius nuo dailios akmens paviršés...

Mokinti dvasiškieji, tai kaip ir kita syk atsitikdavo, pasirodė aklais...

Stebuklinga regykla visai kitokį išpuođi padaré ant sodiečių. Keliolika ypatų susirinko butoj šito vaiko tėvų, kuri matémė pas pastorį ir svarstė šitą dalyką didžiai sujudinti. Bučiavo tuos, kurie patijs maté stebūklą, o pasakojimui nebuvo galo, vos pasibaigęs atsikartodavo vël, tik žmonés negalejo nuspresti ir ant vieno sutikti, ko verkė Panelė Švenčiausia.

— Tur but aut mūsų nuodėmių pažvelgusi verkė Panelė Švenčiausia — aiškinio vieni.

— Greičiau dėl netikelių atžagarumo — tvirtino antri.

Tuo tarpu senis, béklausas tų kalbų,

sėdėdamas pas krosnį, tais žodžiais prabilo:

— Žinia, kad žmonių nuodėmės liudinia Dangaus Karalienę, netikėlių atkaklumas teipogi prisideda, bet yra dar viena priežastis, apie kurią aš vienas težinau...

— Kas per priežastis, kas? — ėmė klausiti visi kartu.

— Ant šitos vietas — tarė seniukas, — kur šiandien mums stebūklas apsireiškė, stovėjo katalikų bažnyčia ir kasdien per mišias šventas tenai jos Sūnaus garbė garsėjo. Šiandien nė atminties nebeliko apie Dievo namus, netikėliai juos panaikino: kaip-gi neverks Panelė Švenčiausia?

Visi pritarė, tik vyriausis seniuko sunus, lyg neitikedamas atsliepė:

— Tetuli, kaip ligi to priėjo, kad katalikiškoji bažnyčia, tarp katalikų buvusi, galėjo pražuti, nė atminties nepalikdama?

Atsiduso senis, pakinkavo galva ir tarė:

— Klausiu sunau, nes mės atėjunių, bet ir jūs daug jaunesnieji tur-būt nežinote, tai pasiklausykite — atsitinka teip, kad Dievas už sunkias nuodemias apleidžia žmonės bedieviais karaliais. Šitie karaliai ugnimi ir kardu naikina aplankomą šalį, palikdami paskui saves tik griuvésius išlavonus. Kitą sykį siunčia Dievas ligą, maras tuština butus ir visus sodžius, kad néra, kam nė mirusiuju laidoti... Bet nė piktai karaliai, ne maras nepadarė mums tiek skriaudos, kiek šitas bedieviškas ne-

tikelių mokslas: piktai karaliai ir maras už mušdavo kūną bet palikdavo nemirštamą dušią, o eretikų mokslas, pritardamas dabantinio gyvenimo linksmybėms, naikino tikėjimą iš aną gyvenima. Sekési bieso tarnams jų darbas, nes padarė ta, kaip sakė mano Sūnus, kad pražuvvo katalikų bažnyčia, o niekas apie ją nė žinoti nežino. Ne vieną Šidlavos bažnyčia sugriovė netikėliai, bet šešesdešimts bažnyčių vien Žemaičiuose uždarė. Kaip-gi Panelė Švenčiausia neverks, matydama teip sumažėjus savo Sūnaus garbę!

— Sešiasdešimtis bažnyčių! O, Jezan! A, a! šešiasdešimtis! — atkartojo sujindinti vyrai ir moters, šluostydami apsiaašarojusias akis. Toj valandoj išėjimo vaikas, kurį matėme prie pastorio.

— Na, ką tėn girdėjai? ką? — tuojaus paklausė jo tėvas, — matiai bambizą? dėlko prie mūsų neišlindo iš savo urvo? O, rasi, taves ne išileido.

— Dėlko manes neįsileis? ir vėl ar aš jų klausiau, — vikriai atsakė vaikas. — Ne vieną bambizą mačiau, bet tokio, kurs yra ant visų perdėtinis, dar nebuval regėjės... tokia vokiška beždžione... Rodžiau jiems per langą Panelę Švenčiausią, o jie pablerbėjo ir jি pranyko.

— Ar regi! pablerbėjo ir jি pranyko! — sušuko rusčiai šeimininkė, rankas suplojusi — per juos tat ir mudvi su kūma nebesuspėjova...

— Žinia, bieso pramonė! — patvirtino šeimininkas — kad nesulauktų tie valkatos ir tie ponai raškažiuose išbepro-

tėję, mės sugalvosime, kaip vėl čia užmirštą Panelės Švenčiausios garbę atgavinti! Teisybė kūmai ir kumos?..

— Tikra tejsybė! Be Panelės Švenčiausios sunku mums,—pritarė visi.

* * *

Ir netęsdami éné galvoti žmonës, kaip savo užsimanymą įvykdinti. Galvojo ir sugalvojo. Tuo laiku Varnių kapitula turéjo tarp savo kanauninkų vieną labai darbštų kunigą, kuris visada bûdavo prisiengës remti kiekvienu, kas noréjo atjeshoti ir atgauti atimtas bažnyčiai teisias ar žemę. Tas darbštusio kunigas buvo Jonas Kazokevičius. Tuo laiku jis buvo užvedęs bylą su kalvinais dèl Kelmés bažnyčios, kurią jie buvo pasisavinę. Ilgai téssesi byla Jurgiu Gružauskiu, vienok tuomti pasibaigë, kad tribunalo nusprenndimas patvirtino katalikams teisias. Valdžia davé kanauniukui pagelbininką Andréjų Valavičių ir veikiai kalvinų saboras paliko vél kaip buvës katalikų bažnyčia, o kalvinams dar prisiejo primokëti užkai—kuriaskriaudas.

Prie to tat kunigo atsikreipé ir Šidlaviečiai, nuvažiavę apsaké apie stebüklingą Panelės Švenčiausios apsireiškimą, prašydami patarmés ir pagelbos tame dalyke. Kunigas Jonas išklausé pasakojimo, o kad buvo laikas ant mišių eiti, pakvieté lygiai ir keleivius, prižadédamas paréjus iš bažnyčios atsakymą duoti. Tuoj paréjus, pasivadino pas save Šidlaviečius.

Kunigas buvo apsitaisës kaip i kelionę, ir kepure apsimovës, o po požasčia turéjo pasikišes bievjori ir lazda rankose.

— Važiuoju su jumis taré žmonëms, ji sveikinantiems, o mano atsakymas tok: Švenčiausioji, kuri teikësi jums apsireikšti, įkvëps mums kaip ir ką daryti, jeigu susirinkę draugia toj vietoj pasimelsime, ir patars kaip nustojusé Jos garbę atgavinti.

* * *

Tą vakarą dar, apšviestas ménésio šviesa, klùpojo sodiečių bûrelis su kunigą Jonu pas akmenj pievoj, kur Motina Švenčiausioji su Kùdykiu apsireiškusi buvo.

Pasimeldës, atsistojó kunigas Jonas ir jo draugija.

- Turite kastuvus?—paklausé kunigas.
- Turime,—atsaké vyrai.
- Tai vardan Dievo, prie darbo!

Tą pasakës, kunigas Jonas apibrëzé su lazda vietą, kur klùpojo ir liepë kasti.

Keletas kastuvų išnigo i žemę ir vos žmonës veléną nuo viršaus atmeté, kažkas sužvangéjo. Tai buvo kaustytos skrynës viršus. Greitai kaséjai nuvalé nuo jos žemę, o porą sykių gerai užgavę su kastuvais, perkirto visai surūdijusias geležis ir atidaré skrynę.

Ant viršaus guléjo paveikslas Panelės Švenčiausios su kùdykiu. Ménésio spinduliu apšviestu išrodé kaip gyvu.

— Ta pati!—sušuko stebüklo liudininai—Ta pati!...

Sugraudintas žmonių būrelis veikiai atsiklaupė, atidavė Švenčiausiai prigulinčią garbę. Paskui kunigas Jonas patraukė paveikslą į šalį, norėdamas pasitikrinti, kas daugiaus yra skrynioj. Ten buvo bažnyčios indai ir kunigų rūbai, o prikalkoj poperių pluoštas...

Kunigas Jonas neleido nieko išimti, tik poperius pasiemės, liepė skrynę vel uždaryti ir užkasti prižiūrint, kad kuo mažiausia būtų žymus šitas nakties darbas.

Už valandos niekas nebūtų pasakės, kad čia judinta žemė, teip gerai vėl buvo viskas užtaisyta.

Tuomet vyriausis ūkininkas, netoli gyvenantis, ėmė kvieсти kunigą pas save pasilsčti, tardamas:—Ir mano tėtulis turi keletą žodžių Jo mylistai pasakyti, visai nupuolė nuo kojų ir sunku yra jam nuo krosnies atsitraukti.

— Tavo tėvas!—tarė nusistebėjęs kunigas,—o kiek metų sau skaitai?

— Ant švento Jono bus devynesdešimtis.

— Gražus amžis... Tai eikime, malonu bus man su tavo tetušiu susipažinti.

* * *

Kad ūkininko butoj laukė nepaprasto svečio reiškė nepaprasta grįčios išvaizda. Asla buvo geltonomis smėlėmis išbarstyta, ugnavietėj linksmai liepsnojo ugnis, be to dar vaikas degino sausos balanos galą. Teip šviesu buvo grįcioj, kad aiškiai matėsi susirinkę vyrai, moters ir vaikai.

Visi buvo apsitaise išeiginiais drabužiais, kaip Šventą dieną.

Vienok ilgai lauktas svečias nesustojo čia jėjes, vos galva linktelėjo ir į šoninę įsitraukė draugia su šeimininku. Ten ilgai sklaidė rastuosius poperius, o darbas ne spėrus tebuvo, nes sutrunėjė lakštai nenorėjo skirtis, o raštas išblukęs, neaiškus buvo skaityti. Tačiaus, tur-būt, savo vertme turėjo, nes šeimininkas žibinusis kuuigui prie to darbo, pastebėjo ant jo veido baisų išpūdį. Paėmės paskutinių poperių su antspaudomis išskleidė ant stalo, ištaisė ir skaitė. Skaitė ir akis braukinėjo, kaip neįtikėdamas joms, ar gerai mato.

Žmogus, rašto nepažstantis negalėjo suprasti priežasties džiaugsmo, teip aiškiai matomo ant kunigo veido, bet mės nesistebėsime, kad šitas raštas buvo paženklintas 1457 metais ir ant jo buvo savo ranka pasirašęs ir savo antspaudą prispaudęs Didysis Lietuvos kunigaikštis Gedgoldas. Poperis talpino savyje formaliską žemės padovanojimą Šidlavos katalikų bažnyčiai.

Kunigas, perskaitęs poperius, į ploščiaus kišenes įsidėjo ir linksmai tarė šeimininkui:

— Na, seni, svarbiausią dalyką atlikome, dabar vesk šian savo tėvą, juk norėjo su manim pasikalbėti.

Neilgai trukus pribuvo senis, vos kolas vilkdamas. Kunigas Jonas pasisodino jį už stalo ir tarė.

— Norėjai su manim pasikalbėti, seni,

— ar sūnus gali tavo kalbos klausyti, ar te išeina.

— Lai pasilieka—atsakė senis, lenkdamas pliką galvą prieš kunigą,—Išpažintin turiu viltį nukeliauti dar nors į Kelmės bažnyčią, kurią Jo mylista nuo netikėlių atvainijai... o rasi, Dievas padės dar čia savo bažnyčios susilaukti ant senosios vienos... E, negailu butų mirti... prigunda, pri-gundla žmogus prie savo krašto, ir visokių laikų teko perleisti, o buvo ir labai sunekios dienos...

— Teip sakai?

— Imkime laikai vyskupo Jurgio trečiojo. Tartum pavietrė putė nuo vokiečių ant mūsų. Svietas pamynė Dieviškas ir žmogiškas tiesas, išjuokė viską, kol ligišiol buvo šventu laikoma, paleistuvystė plačiu rinkiu apskleidė linkinę, tartum, purvynu, subiauriojo dvarus, net į klebonijas ir vyskupų rūmus ēmė smelktis. Baliavojo ir paleistuvavo tenai per naktis ir dienas, visai užsimiršę apie Dievą. Viena po kitai griuvo aplieastos bažnyčios, kitas netikėliai pasisavino; žmones prasčiokus, nustojusius dvasiškųjų vodovų kunigų, piktino ir spaudė kaip kas išmane. Tokiose saligose daugumas prasčiokų ēmė kibti prie Liuterio ir Kalvino, kiti grimzdo į senas klaidas, į stabmeldystės tam-sybę... Oi, baisus, baisus buvo laikai!

— Teisybę kalbi, seni, bet tur-but ne apie tuos liudnuosius laikus norėjai su manim kalbėti?

— Tas tiesa, prabocyk Jo mylista seniui. Norėjau pranešti tamstai, kad kita

syk ir Šidlavoj buvo katalikų bažnyčia, tik ją netikėliai sugriovė.

— Žinau apie tai. Bažnyčia buvo pa-aukota Nesuteptos Dievo Gimdytojos gar-bei, kunigaikščio Gedgolдо pripažinta, jo ir kitų duosnių katalikų apdovanota.

Senis spyrai į kunigą žvilgterėjo.

— Kas Jo mylistai apie tai pasakė? Klausė senis drebančiu nuo įspūdžio balsu.

Iš malonės mūsų Užtarytojos iš Panelės Švenčiausios malonės tažinią turiu. Be to dar žinau ir pavardę vietinio klebono, kurs paslėpė stebüklingą paveikslą, bažnyčios īndus ir kunigų apdarus nuo netikėlių,—taž padarė kunigas Holubkas.

— Teip, teip Holubkas! — atkartojo jau verkdamas senukas.

Žinoma man ir vieta, kur yra tas turtas sudėtas, laikui atėjus išsimiše jį išteten.

— Ar tai galima? tai vėl Švenčiausioji Panelė savo namelius turės, Geradėjau mūsų! — džiaugėsi senis, puldamas po kojų kunigui.

— Tikėk, rasi, neužilgo pažvelgs Ji meiliai iš altoriaus į tavo butą, tik netęsiant reikia stoti prie darbo. Taisykite man arklius, dar šią naktį turių važiuoti, o tuo tarpu veskis mane į gričią, palaiminsiu tavo šeimyną.

* * *

Kunigas Jonas nesnaudė: savo papročiu tuo užvedė bylą; tėsėsi ji ilgai, bet ant galos žemiškasis Raseinių teismas su-teikė skundą ant Šidlavos kalvinų už ne-

teisingą katalikų bažnyčios sugriovimą ir išakė primokėti už bažnyčios žemės valdymą beveik per pusantro amžiaus.

Kalvinai spryrėsi, kaip tik įmandydami, vienok Vilniaus tribunalos nusprendimą patvirtino ir kalvinai pralošė byla. Podraug buvo pripažinta devynis tukstančius auksinų užmokėti katalikams už nukentėtas skriaudės. Tuoj liko paskirta komisija, kuriai reikėjo nuvažiuoti į vietą ir prižiūrėti, kad nusprendimas būtų išpildytas. Prie tos komisijos prigulėjo: vyskupas Stanislovas ir Mikalojus Kiškiai, Geronimas Valavičius žemaičių storasta ir Didžiosios Lietuvos kunigaikštystės skarbininkas Naruševičius.

Kalvinų pérdetinis, matydamas kad daug reikės išmokėti katalikams, puolėsi prasptyti pagelbos prie Krištopo Radvilos.

Sis užtarė už kalvinus ir su savo prieteiliu Valavičiu padarė teip, jog pamokesnių sumažinio ligi 3 tukstančių.

Puolantiems dvasioje kalvinams tai buvo ne mažas palengvinimas; katalikai pinigų netroško ir kunigas Jonas iš karto sutiko tuo pamokesniu pasikakinti.

Apleisdami smulkmenas, turinčias vertę tiktais kronikoje, peržengkime visą pusantro šimtmecio ir keliaukime į mažą sodą, Šidlava vadinančią, į iškilmingasias Panelės Švenčiausios vainikavimo apeigas. Šita apeiga buvo iškilmingesnė ir tautiskesnė už visas, kokios kuomet atsiko Žemaitijoje.

Sakau apie Panelės Švenčiausios vainikavimą. Liaudis — tai plati ir gili upė,

iš Dievo palikimo ramiai tekanti į nezinomą jūrą...

Tankiai yra nepatémijama šita upė iš po visokių margumynų, plūduriuojančių viršum, ir tik tada, kada šita upė patvinsta, parodo ji tikrają savo varsą ir tą, kas kita-syk viršui buvo ir nugrimzdė gelmėse...

Visokios yra tokų patvanų priežastis ir visokios buva jų pasekmės. Toks patvanas panašus yra idėjai, kuri atsakančiam laike apima žmoniją,— stipri, galinčia, eina kaip audra, suteikdama baisiausių vargus, negirdėtus atsižimėjimus, pergalėjimus, garbę ir garsą...

Sios valandos žemaičių idėja buvo išreikšti savo dėkingumą Panelei Švenčiausiai, kuri beveik per pusantro šimtmecio duosnai į visą apylenkę dalijo visokias geradėjistes ir stebuklus.

Dvarai, rūmai ir mažiausios trobelės, matomai, patyrė jos geradėjistes.

Taigi vyskupas Stéponas Gedraitis siuntė į vietą tam tikrą komisiją ištirti šitų stebuko teisingumą, o paskui išsirūpino popežiaus (Pijaus VI) leidimą iškilmingai apvainikuoti stebuklingąjį Panelės Švenčiausios paveikslą.

Žinia, kad savaitiniai atlaidai negalėjo apsieiti be iškaščių, dėlto vyskupas Gedraitis uždėjo mokesnį kiekvienam ponui ir bajorui valdančiam žemę, po puse timpos mokėti nuo darbininko dušios.

Niekas nesipriešino ir sudėjo tiek pinigų, kad pakakė ne tik Panelės Švenčiausios vainikui, bet ir dvasiškųjų didikų

kunigų, ponybės ir visokiu keleivių užlaikimui.

* * *

1786 m. 8 dieną tartum visi žemaičiai suėjo į Šidlavą ant Panelės Švenčiausios vainikavimo.

Nuo pat ryto visais keliais tūlės svieto keliavo į tą vietą.

Susirinkusiems nebebuvo kur dėti, bažnyčia buvo prigrusta, bąžnyčkiemis teip-pat, turgavietėje ir miestelyje tartum prikimšta, o vis dar svietas ėjo važiavo karietos, poniški vežimai ir paprasti ratai.

Subildino būgnus ir suskambėjo varpai.

Pasiskubinkime ir mės bažnyčion.

* * *

Nebuvo ko ir stengtis ieiti į vidų, netik bažnyčion, bet ir bažnyčkiemyje, ten jau nė pirštui ijdėti vietas nebuvo.

Prieš bažnyčkiemj abi pusė tako apsėdo visoki raiši, baisiusias ir biauraiusias savo žaizdas statydami ant parodos. Rėkavo jie ir maldavo pro šalį einañčių, viliojo aukas ir mechaniskai tarškėjo poterių žodžius.

Kad jie būtų suėjė maldauti Panelės Švenčiausios susimilėjimo, galima tvirtinti, kad jie būtų parėję sveiki ir pastiprinti dvasioje, gaila, kad jie kitą siekį turėjo čionai keliaudami...

Palikę tuos dvigubus beturčius, pažvelgkimė toliaus: šit vagis čigonas ir apgavikė žydelka. Slapstosi anuodu už katalikų pačių, nedrasus, nes žino, kad juodu neturi teisės nieko čia prašyti, vienok... Atėjo, jis turi nuvytusią ranką, ji vėžio žaizdą krūtinėje... Žemės gydytojai juos apleido, teigi įsismerkę juodu čionai, o juodvieju veidai reiškia tikrą tikėjimą ir viltį.

Kas pasakys, ar laimės anuolu, ar išklausys Panelė Švenčiausia pagonų prašymą.

Aštuonioliktasis šimtmetis šaltu savo putimu užšaldė tikičias širdis ir baisi bedievystės liga ēmė, kaip koks kirminas, graužti žmoniją neva proto ypatoje. Pamynė žmones savo Šventenybės ir, nesuradę nieko jų vieton, paliko didesniais beturčiais už tuos akluosius ir raišuosius.

Kaip tuodu jaunu ponaičiu, garsingu ir gerblamų giminiių įpėdiniai; juodu nenori su tévais melstis bažnyčioj, verčiau susirado akmenj bažnyčkiemio kampe, sutupė ant jo ir juokauja sau, žiurėdamu į bažnyčios duris, pro kurias laukiama buvo procesijos išeinančiant.

Kitame laik ponaičiu, rasi, atkreiptų svieto akis į save ir keistus savo pasielgimus; bet šiandien niekas tam laiko neturėjo. Kitame laike pastebėtų bent juo dviejų keistą apdarą ir ne vienas už tikrus kipšus juodu paskaityt, šiandien niekas ponaičių nė témyti nepatémijo, galėjo visai nesivaržyti.

— Komedija! — murmtelėjo vienas.
— Komedija! — atkartojo antras, —
tik visai ne juokinga, pamislyk *mon cher*
(mano mielas) kiek tat pinigų ir laiko
niekams pragaišinta!

— Laikas kaip laikas, bet pinigai, pi-
nigai! Jeigu vakar būtų turėta jų užtek-
tinai, nebūtuva teip kortomis prasiloše.

* * *

Subildėjo būgnai, atsiliepė varpai ir iš-
kilminga procesija išėjo iš bažnyčios, Vir-
šumi žmonių minės matėsi Panelės Šven-
čiausios paveikslas, po raudono baldakimo
pastoge. Visi, kurie su procesija negalėjo
eiti bematans puolė kniūpti, net tuodu
pagonu čigonas su žydelka — tik kampe
bažnyčkiemio stovėjo jauni ponaičiai ant
savo augšto pamato ir nė kaktos nepa-
lenkė.

— Žiūrėk — tarė vieną antram —
šit mūsų séniai neša šitą raudoną skėtį!..

Toj valandoj paveikslas, nykstančios
respublikos šulų nešamos, pažvelgė į pakly-
dusius jaunikaičius ir keistai dalykas
stojo: atsklaupė abu, nors paskiaus už
visus...

Vargu ant jų žiūréjo Panelė Švenčiau-
sia: šit įtikėjės čigonas su neišpasakytu
džiaugsmu mojuoja visai sveika ranka, o
žydelka verkia iš džiaugsmo, nes skaus-
mai kartu nutilo...

Pagonis liko sveiki, tik du ponaičiu
nieko keisto nepatyré, išskyrus nesupran-
tamą konfuziją:

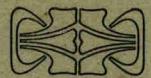
— Ko atsklaupiai? — klausia vienaš
antro procesijai praėjus?

— Ar aš žinau? — atsakė kitas — juk
tai buvo vien kvaila komedija?...

* * *

Ne, iš tos rūšies beturčius dar nepaž-
velgė Švenčiausioji Panelė: dar neatėjo
jiems susimylėjimo valanda...

Tikėkime, kad ateis. —

LIETUVIŠKAME KNIGYNE

„Lietuva“

pigiausiai galima gauti sekancias knigas.

- 1 Baudžiava Lietuvojp. Bartininkų kraštas.
Parašė d-ras. J. Basanavičius. Vilniuje,
1907 m. 54 pusl. — 40
- 2 „Lietuvos Mokslo Draugija“ ir jos įstei-
gimas. Vilniuje, 1906 m. 14 pusl. . . . — 10
- 3 Juokų maišelis. K. Stiklelio. (eilės) Vil-
niuje, 1906 m. 16 pusl. — 5
- 4 Čia ne juokai, bet tikra tiesa. Eilemis
parašė K. S-lis. Vilniuje, 1906 m. 32
pusl. — 10
- 5 Saliamono galva. Parašė K. S-lis. Vilniuje,
1906 m. 16 pusl. — 6
- 6 Ze stosunków litewsko-polskich. Glosy
litwinów. Audiatur et altera pars. Var-
šavoję, 1907 m. 231 pusl. 150
- 7 Ežjs. Pašaipos pajuokos ir pakalbos laiš-
kelis. Skirdamas visiems Lietuvos žmo-
nėms, išleido „Dagis-nemelagis“. Vil-
niuje. — 5
- 8 Musų bajorai ir lietuviųstė. Parašė Elži-
konis. Vilniuje, 1907 m. 19 pusl. . . . — 5
- 9 Trumputis lietuviškai-rusiškas kalbamoks-
lėlis. Parengė ir parašė kunigas Ignas
Casas Šapara. Sodiečiams vaikams. Vil-
niuje, 1907 m. 89 pusl. — 25
- 10 Lietuvos virėja. Aiškus pamokinimai ir pa-
rodymai, kaip virti, kepti ir taisyti vi-
sokius puikius valgius su mesa, su svies-
tu arba pienu ir su pasninku; kaip da-
ryti skanius ir nebrangius naminius ge-
rimus ir t. t. Sudėjo Aldonė V. Kaune,
1907 m. 256 pusl. — 80

- 11 Hymn litewski przez autora „Litwini w Litwie“ 1907 r. Hymnu wydanie 3-cie, znacznie powiększone. — 5

12 Žemaičių Kalvarijos aprašymas. Ypatin-gai dievobaimingiemis keleiviams i tą stebuklingą vietą. Kunigo Pagaišio sudėtas su 21 paveikslieliu. Vilniuje, 1906 m. 68 pusl. — 25

Be šiu dar knigyne yra daug visokių svietiško ir dvasiško turinio knigu. Katalogas kam nors pariekalavus Siunčiamas DÓVANAI. Knigyno adresas:

Vilnius, Aušros vartų (Ostrovorotnaja) gatvė № 29.

Lietuviškam knigynui „LITUVA“.

